

DWAKROĆ (225) nm

W pisowni rozłącznej (164), w pisowni łącznej (61).

a oraz o jasne (w tym w a 8 r. błędne znakowanie).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII w.

Liczebnik wielokrotny przysłówkowy; bis Murm, Mącz, Cn (225) : Murm 205; Bis, Dwá kroć. Mącz 25b, 25b.

a. *W funkcji liczebnika wielokrotnego wyraża powtórzenie się czynności lub stanu; dwa razy, dwukrotnie (zawsze w połączeniu z czasownikiem lub formą od niego pochodną, czasem z jego elipsą) (157) : Maylad Woyewoda Syedmygrocзки thesz przysłał dwa kroc do Cessarza LibLeg 9/51, 6/190v; BierEz R4v; Świętá Ewanieliá pokładá/ i jż pán Iezus dwa krotz rozmnożył chléb OpecŻyw 52; i jż pirwey niż dwakrotz kur zapoie trzykrotz zaprzyśł fie mnie. OpecŻyw 113 [przekład tego samego tekstu Mar 14/30 i 72: OpecŻyw 97v, Leop, BibRadz, BudNT, LatHar 706, 710, WujNT], 97v; V frączka Goreczkiego Bill dwa kroc wGorcze LibMal 1546/123v, 1543/68v, 76v, 1546/114, 122v, 123v, 1554/191; KrowObr 140, 182v; Leop 2.Reg 5 arg, Eccli 13/8, 1.Mach 10/72, Mar 14/30; UstPraw A3 [2 r.]; RejFig Cc2 [2 r.]; BibRadz Gen 27/36, Iudith 13/9, Mar 14/30, II 29v marg; Thátáry dwa kroć porážono zá iego Pánowánia BielKron 403v; Polścy pośłowie byli dwa kroć przed Senatem Weneckim BielKron 415, 131v, 299, 354, 371; KochSat A3v; Duas aeditias accepit repulsas. Dwá kroć mi [lege: mu] odmówiono dośtoyności. Mącz 287c, 88d, 306a, 476d; RejAp 141v; HistRzym 81v; RejPos 183 [3 r.]; BiałKat 328v, 371; RejZwierc 124v, [233]v; WujJud 262; BudBib Num 14/34, 3.Reg 11/9, I 199v marg, 431v marg, Iudith 13/9; BiałKaz L2v; BudNT b4, b4v, d2, Mar 14/72; CzechRozm 57v; PaprPan Dd2; ModrzBaz 32; SkarJedn 97; SkarŻyw 309; StrykKron 457, 577, 752, 782; CzechEp 348; ReszPrz 174; Przed czáfem ná mię przyźłó żálobliwie śpiewác/ A dwa kroć/ y z żálości/ y z práwá vmierác. WisznTr 8; ActReg 127, 155, 170, 172; Calep 323a; Łáki ktore fie dwákroć siec nie dawáiá/ tedy ie íprzétác o ś. Wáwrzyncu/ á przed ś. Bártłomieiem. GostGosp 104, 164; Dwá kroć cię więźniem twa fortuná miáłá/ Dwá kroć pod Troiá Grécki miecz widziáłá. GórnTroas 14; OrzJan 80; y dwákroć o iednę rzecz Pan Bog nie karze LatHar 132, 706, 710; KołakCath A4v; WujNT Mar 14/30, 72, s. 389 marg, 648 marg, Iud 12; SarnStat 874, 974; KlonKr C2v, Ev, E4v; SkarKaz 7b, 42b, 204a [2 r.].*

W połączeniu z określonym odcinkiem czasu, w którym coś się dwa razy powtarza [w tym: dwakroć do roku (11), w roku (3), w rok (2), jednego roku; przez dzień, (9), na dzień; w tydzień (2), w tegodniu, do tegodnia] (31): FalZioł IV 1c, 21b; MurzHist E; MurzNT Luc 18/12; BibRadz Eccli 45/16, Luc 18/12; gdzie z każdego głównego Miáłtá/ wybráni ludzie zieżdzáli fye dwa kroć do roku, OrzRozm T3v; BielKron 289v; Biferus, ut bifera arbor Drzewo ktore yednego roku dwa kroć rodzi Mącz 24d, 25b, 25c, 511a; Lepiey dwákroć ieść przes dzień niżli ieden raz wiele SienLek 10, 49, 51, 123, 128 [2 r.], 148, 183v; dwákroć fie pófczczę do thegodniá [ieiuno bis in sabbato Vulg Luc 18/12] RejPos 199v [przekład tego samego tekstu: MurzNT, BibRadz, WujNT]; SkarŻyw 52; do roku dziéń dwákroć z nocą fye miárkuie KochPhaen 19; Calep 130b; WujNT Luc 18/12; SarnStat 269, 722, 723, 1213 [2 r.]; KlonWor 76.

Przysłowie: A Boże day aby teraz Wízak nie dwakroć mrzeć iedno raz RejJóz B7v.

Wyrażenia: »dwakroć farbowany, barwiony; być farbowan« (1 : 1; 1): Sztuk iedwábnych modrych/ z Páwłoki z Kármázynu dwa kroć bárwionego [*bis tincto*] *Leop Ex* 36/8; *Dibaphus*, Latine, *Bis tinctus*, Dwa kroć fárbowány. Et, absolute, Miáľto ľzárľatnego odzienia który dwa kroć bywa fárbowan. *Mącz* 85a.

»dwakroć pieczony chleb« (1): *Panis nauticus*, Dwa kroć pieczony chléb. *Mącz* 275d.

»dwakroć razow« (2): który dwa kroć rázow známienicie Turki poráziľ. *BielKron* 189, 163.

Wyrażenie przyimkowe: »po dwakroć« = *dwa razy, dwukrotnie* (21): *OpecŻyw* [57]v; *Leop Num* 22 arg; *BibRadz* 1.Reg 18/11; *HistRzym* 80; *RejPos* 132v; Luter padľ/ y záwoľaľ po dwa kroć: nie ieľtem niemy/ nie ieľtem. *BialKat* 341; Iáko potym gdy ľie kryľ ná puľzczy przed kroľem onym dawaľ mu go po dwa kroć w ręce iego *RejZwierc* 204; *MycPrz* II A4v; *BudNT Matth* 2/18; *CzechRozm* 245v; zacne pofeľľtvo do PapieŻá Alexándrá po dwa kroć wyprawiľ *SkarJedn* 256; *StryjKron* 180; *CzechEp* 294; iáko to po dwákroć Turek Wiédniá obľeġľ *OrzJan* 64, 80; *WujNT* 365; Po dwákroć iednák obľudnemi ľľowy, Doľtawaľ rzáďow przez chytre vmowy. *KlonKr* Dv, D2v, Ev; *PowodPr* 3, 20.

b. *W funkcji liczebnika mnogiego wyraża, że jakaś wielkość, miara lub liczba zwiększa się dwa razy; dwukrotnie; duplo Mącz, Cn; bis, dupliciter Mącz; duplum Cn (65) : Dupliciter, Dwoyáko/ Dwákroć/ Sowito. Mącz* 306a.

W połączeniu z przymiotnikiem i przysłówkiem określającym miarę lub ilość [w tym ze stopniem wyższym (10)] (22): Tám ludzie dwa kroć dľuzey żywi bywáią niźli v nas. *BielKron* 271; muśi być wľośień dwa kroć dľuźľzy niź oná podľkórna ráná *SienLek* 171v; Mátá ma byďz wľzerz iáko ľľomá dwa kroć wyľoka *GostGosp* 94.

~ *Zwrot:* »tyle dwakroć wroćić« (1): Gdy człowieká kto vkráďnie gárdľo da/ gdy ľrebro álbo złoto/ tyle dwa kroć wroći *BielKron* 44v.

Wyrażenia: »tyle dwakroć« [*szyk 7 : 1*] (8): Vľápiön od Piratow/ gdzye pirwey nie bywaľ. Dwákroć tyle obiecaľ/ nacz go ľzacowáli *RejZwierz* 31; Zľodzieiá pierwfzy raz karzá biczem/ drugi raz tyle dwa kroć *BielKron* 261, 37v; *BielSpr* 29, 34v, 35 [2 r.]. Cf »tyle dwakroć wroćić«.

»dwakroć tak wiele« (2): *Duplus*, Czwyreľť fo vil Dwákroć ták wyelye. *Murm* 204; *Bis totidem*, Dwa kroć ták wiele. *Mącz* [460]a.

»dwakroć więcej« (2): IEďz dwákroć więcey niźli piy *SienLek* 4; á pijánice dwa kroć y trzy kroć więcey pijá niźli ieľť potrzebá *WerGość* 241.

»dwakroć więťzy« = *duplo maior Mącz, Cn* [*szyk 3 : 2*] (5): Ale Rzym Wľofki ieľť [...] dwa kroć więťzy niź *Conťantinopolis MiechGlab* 70; *Mącz* 98a; *GrzepGeom* O [2 r.]; bierano thez s nich godnieyľze y záľľuźeńľze ná wyľľze mieyľcá y Vrzędy/ gdzie im dwa kroć więćľze dochody ľzły. *BielSpr* 15.

Szereg: »nie dwakroć lecz sto« (1): Máľo ich/ rzadko dobrych/ powieľmći prawďziwie/ Nie dwákroć/ lecz ľťo kľáďac/ nayďzieľť ich gorfzimi/ Gdy źľe z dobrym ná ľzalach poľożyľť przed nimi. *GostCast* 44.

Wyrażenie przyimkowe: »po dwakroć« (1): A ieľľiź porodzi Dźiewkę/ przez czternaście dni nieczyľťą bęďzie/ to ieľť/ po dwa kroć thák dľugo iáko miewa ľwá chorobę *BibRadz Lev* 12/5. ~

W połączeniu z czasownikiem (wydaje się, jakoby to połączenie powstało wskutek elipsy przysłówka „więcej”, „tyle” itp.) (7): Przechodźcie nie málz iże drzecie/ Máło nie dwa kroć bierzecie *RejZwierc* 234; Ach pánie/ dwákroć grzészę o to przeciw tobie. *GosłCast* 30.

Wyrażenia przyimkowe: »po dwákroć« (1):

~ Prysłowie:bibl. W Kubek ten w kthory oná wam námieřzáłá/ námieřzaycie iey podwákroć [*miscete illi duplum PolAnt Apoc* 18/6]. *RejAp* 148v. ~

»we dwákroć« (4):

~ Prysłowie: bibl. oddaycie iey we dwákroć/ według wczynkow iey [*duplicate ei dupliciasecundum opera eius PolAnt Apoc* 18/6]. *RejAp* 148v; wiedzác dekret Páńłki/ że wedwákroć á fowito káždemu to zówždy odmierzo no być muři. *RejAp* 150, 150 [2 r.] [ogółem 4 r.]. ~

W połączeniu z liczebnikiem (19): gdy wezmę cztyrzy kroć dwoie/ bedzie ółm/ thakież dwa kroć cztyrzy *KłosAlg* A3v.

Zestawienie liczebnikowe: »dwákroć sto tysięcy« = *dwieřcie tysięcy* (14): á iesth nas w liczbie dwa kroć łto tyłiac y czterdzieřci tyłiac wřzytko białyh głow *HistAl* H2v, F3v; Zámieřławłły pirwey y zówyodłły o dwa kroć łto tyłyęcy łudzi *KromRozm I* D2; *BibRadz* 1.Reg 15/4; że Krol Polłki może mieć dwa kroć łto tyłyęcy wyborego boiowego łudu dármo *OrzRozm* N2, N2v; iż tę łzkodę łzacowano zá dwa kroć łto tyłiac złotyeh. *BielKron* 394v, 298, 390, 396; *WujJud* 134; *StryjKron* 657; *OrzJan* 123; Bo więcej Przypadkow á niřli praw/ dwákroć łto tyłyęcy. *KlonWor* 64.

Wyrażenie przyimkowe: »po dwákroć« (4): ktory czás iest łłozon z mieřęcy po dwa kroć łiedmi *LeovPrzep* H4v, H4v.

~ Zestawienia liczebnikowe:

»po dwákroć sto tysięcy« = *dwieřcie tysięcy* (1): A liczbá konnego woýłká byłá po dwákroć łto tyłyęcy milionow [*oicies millies dena millia*]. *WujNT Apoc* 9/16.

»sto po dwákroć« = *dwieřcie* (1): Centuplicato – Sto podwákroc. *Calep* 180b. ~

a. Wyraża zwielokrotnione natężenie jakiejś cechy, jej większą intensywność; dużo, znacznie (w tym 14 r. w połączeniu ze stopniem wyższym przymiotnika lub przysłówka) (16) : Bis tanto valeo quam valui prius. Dwa kroć łie teras łiepiey mam/ niřli pierwey. *Mącz* 25b; Bis patet in praeceptum tantum, Dwa kroć przikrřze mieřłce yeřt. *Mącz* 317a; Ze náłz Páweł do wřzego dwa kroć łortunnieyřzy/ W káždery łpráwie połtępek iego tu znáćnięyřzy *PaprPan* D4v; Naydzyeřł tám niř łámpridus dáleko mędrřzego/ Tákże niř on Pándarus dwa kroć męźnięyřzego *PaprPan* E4; MOgłby dwa kroć Pedárdus być dziř dobrey myłli *PaprPan* O4; Y chociař Kákárnułá vrodziwym zowá/ Naydzyeřł y tu w tym domu dwákroć vrodziwřze *PaprPan* R2v, M3, Bb4, [Hh5]; *NiemObr* 15; Zydzi czynili nowe Zydowiny: to iest dwákroć gorřze á niřeli łámi. *WujNT* 98.

Prysłowia: Włzákże ono kto łie mřci ták więć mowię zówždy/ połpolicie dwa kroć bit tákı bywa káždy. *PaprPan* [Gg4]v.

powiádáię/ iř łtáry łzalony dwa kroć łzalony. *RejZwierc* 127.

Wyrażenie: »dwákroć więcej« (3): *MurzNT* 106 marg; czynięcie go łynem potępienia dwa kroć więcej niř wy [*duplo quam vos*] łami iestęćie. *WujNT Matth* 23/15, s. 98.

Synonimy: **a.** dwojako, dwojnasob; **b.** dwojako, sowito.

Cf **DWAKROTNO**

ZZie